

Türkçe Eğitimde Öğrenen Özerkliği ve Etkileşimli Sınıf Ortamı Tasarımının Önemi

Ali Göçer*

Makale Geliş Tarihi:10/02/2016

Makale Kabul Tarihi:27/04/2016

Özet

Eğitimin en öncelikli amacı, öğrencinin kendi ilgi ve yeteneklerini keşfetmesini sağlayarak ve yetenekli olduğu alanlarda gelişimine zemin olacak ortam ve süreçlerle bireyi hayata hazırlamaktır. Türkçe eğitiminin amacı ise, bulunduğu sınıf seviyesinde anlama ve anlatma temel dil becerileri ve öncelikli olarak iletişim becerisi olmak üzere zihinsel, dilsel, duyuşsal ve sosyal becerileri kazandırarak bireyin bir üst sınıfa, bir üst eğitim kurumuna ve sonuçta donanımlı bir şekilde hayata hazırlamak olmalıdır. Bu amaçlara ulaşılması için, Türkçe derslerinde öğrencilerin bireysel farklılıklarının dikkate alınması, öğrenen özerkliğinin ön planda tutulması ve öğrenciler arasında etkileşim sağlanarak öğrenen özerkliğine dayalı etkileşimli sınıf ortamlarının tasarlanması ve uygulanması büyük önem taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: Türkçe eğitimi, öğrenen özerkliği, etkileşimli sınıf tasarımı.

Importance of Learner Autonomy and Interactive Learning Class Design in Turkish Education

Abstract

The primary purpose of education is to prepare students for life discovering and developing their interests and talented in that abilities area with the best parts of the development environment and processes. The aim of the Turkish education should be prepared to individuals an upper class, an upper education institution and life as equipped gaining basic linguistic skills understanding and narration in the class level and in particular including communication skills by providing in many mental, linguistic, affective and social skills. To achieve these goals is of great importance to pay attention to individual differences of students, keeping the forefront of learner autonomy and ensuring interaction between students and the design of interactive classroom learning and implementation environment based on learner autonomy in Turkish course.

Keywords: Turkish education, learner autonomy, interactive class design.

* Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Kayseri, Türkiye, gocerali@gmail.com

1. Giriş

İnsanların duygu, düşünce ve isteklerini anlatmak, birbirleriyle iletişim kurmak amacıyla kullandıkları sesli ya da yazılı göstergeler dizgesine dil denir. İnsanlar, dil sayesinde yaşamı kolaylaştırmışlar, birbirleriyle ilişkilerini zenginleştirmişlerdir (Bilgin, 2006, s.1).

Öğrencilere kazandırılması hedeflenen kazanımlar dikkate alınarak tasarlanan eğitim ortamlarında ve öğrenim etkinliklerinin merkezinde öğrenciler yer alır. Öğrenci merkezli eğitimde en öncelikli amaç, hedef kitleye anlama ve anlatma becerilerini kazandırmak ve geliştirmektir. Anlama ve anlatma becerileri üzerine şekillenen dil eğitiminde süreç ilerledikçe okuma anlama/dinleme anlama ve sözlü/yazılı anlatım yeterliklerinin geliştirilmesine çalışılır. Dil kullanım becerisi belli bir seviye kazandıktan sonra bireyin yetenekli olduğu alanlara uygun gelişimi yine dil aracılığı ile sağlanmaya çalışılır. O hâlde bireyin/öğrencinin birtakım yeterlikler kazanarak hayata hazırlanması için her şeyden önce belli düzeyde bir dil yeterliğine ulaşmış olması gerekmektedir.

Öğrenci merkezli eğitim; bireysel özellikler dikkate alınarak, bilimsel düşünme ve iletişim kurma becerisine sahip, öğrenmeyi öğrenmiş, üretken, bilgiye ulaşım kullanabilen, evrensel değerleri benimsemiş, teknolojiyi etkin kullanan ve kendini gerçekleştirmiş bireyler için, eğitim sürecinin, her aşamada birey katılımını sağlayacak biçimde yapılandırılması olarak belirtilmiştir (MEB, 2015). Öğrenme sürecinde öğrencilerin üst düzey zihinsel, dilsel ve sosyal beceriler kazanması için onların dersin işleyişine yön veren etkin katılımcı, sınıfın aktif bir üyesi olması gerekir.

Özerklik, bireyin öz örgütlenme yapmasını ve çalışmalarına ilişkin seçim yapma duygusunu tatmasını (tercihini kullanmasını) gerektirir. Yetkinlik gereksinimi, bireyin bir öğrenme görevini tamamlarken etkililik deneyimini; sosyal ilişki gereksinimi ise, başkalarıyla ilişkilerinin olduğu duygusunu hissetmesini içermektedir (Sierens ve diğerleri, 2009, Akt. Oğuz, 2013, s. 1274-1275).

Özerklik ile metabilişsel yeterliklerin kazandırıldığı bireylerin öğrenmeleri, öğrendiklerini yaşama transfer etmeleri ve buldukları ortamların gereklerine uygun davranarak birey olma niteliklerini daha kolay sergileyebilirler. Schraw & Dennison (1994) ve Schraw & Moshman'a (1995) göre metabiliş, öğrencilerin öğrenme yollarının farkına varmalarını sağlar. Gerçekten de metabilişsel olarak etkin olan öğrenciler, performanslarını doğrudan artıracak şekilde öğrenmelerini planlar, sıralar ve izler-denetlerler (Akt. Gönüllü, 2015, s. 7).

Metabiliş, kişinin kendi öğrenme sürecinin veya bilgisinin farkında olması, bunları kontrol etmesi ve kendisinin ya da başkalarının düşünce, duygu ve değerleri hakkında düşünmesidir. Metabilişin gelişmesi, nitelikli öğrenmenin kaynağını oluşturur. Kişi metabilişsel becerilerini kullanarak, nasıl öğrendiğini; ne zaman anlayıp ne zaman

anlayamadığını; hangi durumlarda hangi stratejileri kullandığını fark eder ve performansını süreçte ve sonunda değerlendirir (Gönüllü, 2015, s. 6-7).

Eğitimde öğrencinin birtakım yeterliklerle donanımlı kılınması ve hedeflenen kazanımlara ulaşılması için öğrenci merkezli ortamların tasarlanması gerekir. Öğrenci merkezli ortam tasarımı öğretmenin, öğrencinin başarabileceğine dair bir inançla hareket ederek işi yapan rolünde değil, etkinliğin ilerlemesine yol gösteren bir rehberdir. Etkinliği gerçekleştiren ve sonuca giden ise öğrencilerdir. Bu durum öğrenci merkezli ortamın işleyişinde belirleyici bir unsur olarak öğrenen özerkliğini gündeme getirmektedir. Öğrencinin özerk davranabilmesini sağlayan en temel unsur da öğretmen yaklaşım tarzıdır.

Oktar Ergür (2010, s. 354), öğrencinin özerk davranabilmesinde öğretmenin ‘kaynak kişi’ ve ‘danışman’ rollerini vurgulamakta ve şöyle devam etmektedir: ‘Bir öğrencinin kendi öğrenme sürecinin sorumluluğunu üstlenecek niteliklere sahip olarak yetiştirilmesi için geleneksel bir öğrenme-öğretme ortamı yerine öğrenci merkezli; öğrencinin ihtiyaç, beklenti ve ilgilerinin öncelik kazandığı, içerik ve öğrenme materyalleri, sınıf yönetimi ve değerlendirme gibi bu süreci etkileyen değişkenlerin öğrenci görüşleriyle zenginleştirildiği bir öğrenme ortamının oluşturulması gerekmektedir. İşte özerkliğin bir sınıf kültürü olarak kabul edildiği böyle bir öğrenme-öğretme ortamı ancak kendisi özerk ve bu konudaki bilgi, beceri ve deneyimlerini öğrencilerine yansıtacak niteliklere sahip öğretmenler aracılığıyla oluşturulabilir.’

Öğretim süreçlerinde öğretmenin önceliği aslında öğrencilerin öğrenmelerini desteklemektir. Direkt bilgi aktaran kişi olmak yerine, öğrencilerin beceri ve ilgilerine dayalı, onları kendi öğrenme süreçlerinin merkezine alan ve bu sürecin sorumluluğunu üstlenmelerini sağlayan bir eğitim ortamı hazırlayan kişi olarak öğretmen önem kazanmıştır. Bu durum da özerklik düşüncesini gerekli kılmaktadır (Durak Üğüten, 2015, s. 470).

Öğretmenlerin gerçekleştirdikleri dil eğitiminde öğrenme ortamlarını öğrenen özerkliğine göre tasarlamalarında göz önünde bulundurabilecek unsur ve aşamalar genel olarak aşağıdaki şekilde özetlenebilir.

Şekil 1. Öğrenme Ortamlarının Öğrenen Özerkliğine Göre Tasarlanmasında Göz Önünde Bulundurulabilecek Unsurlar

1.1. Araştırmanın Amaç ve Kapsamı

Bu araştırmanın amacı, Türkçe öğretmenlerinin öğrenen özerkliği ve etkileşimli sınıf ortamı tasarımının önemi üzerinde durmak ve dil öğrenim sürecinde öğrenme ortamlarının öğrenen özerkliğine göre tasarlanmasının hedeflenen kazanımlara ulaşmadaki önem ve işlevini vurgulamaktır.

1.2. Öğrenen Özerkliği ve Etkileşimli Sınıf Tasarımı

Holec'e (1981) göre, özerklik, öğrenmenin değil, öğrenenin bir özelliğidir. Öğrenen özerkliği, kişinin kendi öğrenmelerinin idaresini ele alma yeteneği, bireyin kendi öğrenme sürecinin sorumluluğunu alabilmesidir (Akt. Eren, 2015, s. 17, 20).

Demirel & Mirici (2002), literatürde 'özerklik' ile ilgili kavramların tanımlarından hareketle aşağıdaki temel unsurları özet olarak vermişlerdir (Akt. Eker, 2010, s. 22):

- *Öğrenen özerkliği:* Dil öğrenmeyi aktif ve bağımsız olarak uygulayabilme.
- *Öğrenmede sorumluluk alma:* Öğrenenlerin kendi öğrenme programlarını dışarıdan yardım alarak ya da almadan geliştirip uygulamaları.
- *Öğrenmede kendini yönlendirme yeteneği:* Öğrenenlerin bu yolla nasıl öğrenebileceğini bildiğine ikna edilmesi amaçlanmıştır.

1.3. Etkileşimli Sınıf Ortamında Öğrenen Özerkliğine Dair Roller

Öğrenen özerkliğinde öğretmenin ve öğrencilerin birtakım rolleri vardır. Öğretmenin uygulama sürecinde sergilediği yaklaşım tarzı, öğrencilerin özerk davranabilmelerinin temel belirleyicisidir. Bir başka ifade ile öğrencilerin etkinliklerde sorumluluk alabilmeleri, özgüven duygusuyla sürece etkin katılabilmeleri, öğretmenin oluşturduğu zemin ve sınıf iklimiyle doğrudan ilişkilidir.

Kathleen Fulton (2012), etkileşimli çoklu sınıf ortamının özelliklerini şu şekilde sıralamaktadır: a. Öğrenciler kendi gelişim seviyelerine uygun olarak hareket ederler. b. Öğrenciler, daha iyi anlayış ve kavrayış özellikleri kazanmak için öğretmenin sınıfta verdiği zorlu görevleri farklı öğrenme türlerine göre yaparlar. c. Öğretmenler etkileşimli ve çoklu sınıf ortamında programın kazanımlarını daha iyi kazandırabilir. ç. Sınıfta geçirilen zamanın öğrenci için daha etkili, yaratıcı ve verimli olmasına yardım eder. d. Öğretmenler, öğrencilerin ilgi, derse katılım ve başarı seviyelerini yüksek düzeyde yürütebileceği metotları kullanabilir. e. 21. Yüzyılın gerektirdiği yeni yaklaşımların ve uygun teknolojilerin kullanımına fırsat verir (Akt. Herreid & Schiller, 2013, s. 62).

Öğretmenin; öğrencilerin öğrenme etkinliklerine katılımlarını teşvik etme, öğrenenlerin bakış açılarına saygı duyma, onlara, kontrol edici bir iletişim dili kullanmadan beklentileri iletme, iletişim ortamı sunması öğrencilerin kendilerini daha özgür hissetmelerini sağlamaktadır. Öğretmenlerin öğrenme ortamında sağlayacağı özerklik desteği öğrencilerin özerk öğrenen davranışları geliştirebilmelerine yardım edebilir. Öğretmenler öğrencileri kontrol etmek yerine, onlara üst düzeyde özerklik desteği sağlayarak daha yararlı bir öğrenme ortamı sağlayabilirler (Eren, 2015, s. 23-26).

Holec (1985), özerk öğrenenlerin kendi öğrenmelerini yürütebilmesi için öğrenmelere ilişkin olarak hedeflerin belirlenmesi, içerik ve kazanımların tanımlanması, kullanılacak yöntem ve tekniklerin seçilmesi, öğrenme sürecinin gözlemlenmesi, sürecin değerlendirilmesi aşamalarında aktif rol alması gerektiğini vurgulamaktadır (Akt. Eren, 2015, s. 24).

Özerk öğrenci nasıl öğreneceğini bilen öğrencidir. Bu bağlamda yapılan uygulamaların hedefi öğrencinin öğrenme kapasitesini artırmaya yöneliktir. Öğrenciye sunulan etkinliklerin amacı ona öğrenmeyi öğretmektir. Böylece öğrenci neyi nasıl öğrenebileceğini belirlemek için gerekli bilgi ve becerileri edinebilecek ve kendi öğrenimini yönlendirebilmek için ne yapması gerektiği konusunda kararlar alabilecektir (Eker, 2010, s. 19).

Benson (2001), özerk öğrenmede öğrenenin kendi amaç ve hedeflerini belirlemede özgür olması durumunun ve öğrenenin bu öğrenme durumları üzerindeki kontrolünde başkalarıyla etkileşim içinde bulunması gibi beceriler açısından sosyal boyuta dikkat çekmektedir (Akt. Barlas, 2012, s. 11).

Eğitimin odak noktası bilgi değil, öğrenendir. Öğrenen önbilgilerine dayanarak kendi bilgisini etkin bir biçimde yapılandırır. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre, öğrenen bireyler bilgiyi bireysel olarak yaratır ve yeniden organize eder (Olssen, 1996; Fosnot, 1992, Akt. Koç, 2006, s. 56). Öğrenen merkezli bir sistemde bireylerin öğrenme sürecine etkin katılımları ve kendi bilgi yapılarını anlamlandırmaları ile desteklenebilir. Öğrenenlerin kendi bilgilerini oluşturabilmesi için de geleneksel sınıftaki bilginin alıcısı olduğu rolünden uzaklaşması, öğretmenle ve diğer arkadaşları ile etkili bir iletişim içinde çalışması ve kendi öğrenmesinde sorumluluk üstlenmesi gerekmektedir (Koç, 2006, s. 57).

Bilgiyi kendi emrinin altına alabilmek daha önemlidir. Böyle bir hal gerçekleşirse eğitilmiş insandan ziyade özgürleştirilmiş ve özgür insan karşımıza çıkar. Bugün veya gelecek için böyle bir kavramı temele alabiliriz. Bir düşünürün ifade ettiğine göre, “Bilgi insana hâkim olursa bu, kafada bir tekerlek yaratır. Buradan da bir şey çıkmaz. Önemli olan kafadaki tekerleği kırmak için bilgiye hâkim olmaktır.” (Erdoğan, 2015, s. 33-34). Bireyin bilgiye sahip olmasından çok, bilgiyi günlük yaşamında kullanabilme becerisi önemlidir.

Çağdaş eğitim yaklaşımlarında öğrencinin sürekli edilgen durumda kalması benimsenmemekte, etkili öğrenmenin gerçekleşmesinin belirli bilimsel esaslara uyulmasıyla söz konusu olacağı kabul edilmektedir. Öğrenci motivasyonu bunun başında gelmektedir (Gömleksiz, 2000, s. 254). Reece & Walker'e (1998) göre, motivasyon, başarılı bir öğrenmenin gerçekleşmesi için anahtar bir faktördür. Yüksek düzeyde motivasyonu sağlanan daha az yetenekli bir öğrenci, iyi motive edilmeyen daha zeki bir öğrenciden daha büyük bir başarı ortaya koyabilir (Akt. Gömleksiz, 2000, s. 254).

Öğretmenlerin bilgileri ezberlemek yerine, temel kavramları anlama, yorumlama, uygulama olanağı verecek nitelikte ve problem çözüme davranışları ile grupla çalışmayı destekleyecek biçimde yenileştirilmesi önem kazanmaktadır. Bu değişiklikler öğretmen-öğrenci rolleri ile sınıftaki etkileşim sistemini de etkilemektedir (Koç, 2006, s. 57).

Bireyin öğrenme hedefine ulaşabilmesi için sahip olduğu içsel faktörlere vurgu yapan özdüzenleyici öğrenme, bireyin kendisinin ortaya koyduğu öğrenme hedefleri doğrultusunda, davranışlarını, üstbilgi yeterliliğini ve güdülenme düzeyini ayarlamaya çalıştığı, hedeflerini çevresel etkilere göre yönlendirip sınırlandırdığı, etkin ve oluşturmacı bir süreci ifade etmektedir (Zimmerman & Bandura 1994, Akt. Kaya & Kılıç Çakmak, 2015, s. 329).

Benson (2008), dil öğretiminde özerkliğin temel olarak öğrenci merkezli bir kavram olduğunu ifade ederken; Little (2006), dil öğretiminde özerkliğin geliştirilmesinin aşağıdaki üç temel ilke tarafından yönlendirildiğini belirtmektedir (Akt. Barlas, 2012, s. 13):

- Öğrenen katılımı: Öğrenme sürecinin sorumluluğunun paylaşımına öğrencileri dâhil etme (duyuşsal ve üstbilişsel boyut),
- Öğrenen yansımaları: Öğrenenlere kendi öğrenmelerini planlama, denetleme ve değerlendirme aşamalarında eleştirel düşünceleri için yardımcı olma (üstbilişsel boyut),
- Uygun hedef dili kullanma: Dil öğrenmenin asıl aracı olan hedef dili kullanma (iletişimsel ve üstbilişsel boyut).

Yapılandırmacı öğrenme kuramına dayalı stratejilerin -öğretim süreçlerine uygulanması birbirinden farklı planlamalar gerektirse de- birçoğu sosyal etkileşime (öğretmen-öğrenci, öğrenci-gerçek yaşam durumu, öğrenci-öğrenci) odaklanmaktadır. Bu durum, yapılandırmacı öğrenme kuramında, öğrenmenin bireysel olduğu kadar sosyal bir etkinlik olarak da görüldüğünü göstermektedir (Hamzadayı, 2010, s. 35).

Etkileşimli öğretim stratejisi, öğrencinin süreçte aktif olarak kendi öğrenmesinin yanı sıra arkadaşlarıyla da etkileşim hâlinde olarak onların da gelişimlerini desteklediği bir stratejidir (Çintaş Yıldız, 2015, s. 16).

Büyük ölçüde tartışmaya ve katılımcılar arasındaki paylaşıma bağlı olan etkileşimli öğretim stratejisi, sınıf tartışmaları, küçük grup tartışmaları ve projeler gibi etkileşimli yöntemleri kapsar. Öğretmene düşen başlıca görevler; konu başlığını seçmek, grup büyüklüğünü belirlemek, zamanın etkili olarak kullanılmasını sağlamak olarak sıralanabilir. İşbirlikli öğrenme, etkileşimli öğretim stratejileri çerçevesinde kullanılan yöntemlerin başında gelmektedir. Aktif ve işbirlikli öğrenmede öğrenciler; problem-çözümü ile uğraşır, beyin fırtınası etkinliklerine katılır, konuları karşılıklı olarak tartışır ve birbirlerine açıklar, karşılıklı dayanışma ve bireysel sorumluluk duygusu içinde problem çözme veya projeler üzerinde takımlar hâlinde çalışırlar” (Taşpınar & Atıcı, 2002, Akt. Çintaş Yıldız, 2015, s. 16).

Eğitim dün nasılsa, özellikle felsefi temelleri açısından bugün de aynıdır. Hatta bazen dün eğitim adına daha önemli, değerli ve işlevsel öğretileri bulabilmek mümkündür. Özellikle bu, öğretmenlik için bir gerçekliktir. Bizim ütopyamız “kendi kendine öğreneni yaratmak”tır. Yani her öğrenenin yine kendisinin öğretmeni olması başlıca ütopyamızdır. Bu açıdan dayanıklı kök bilgiye sahip olmak önemlidir. Bu anlamda üç önemli işlev vardır: Yetiştirmek, geliştirmek ve olgunlaştırmak. Bu işlevleri öğretmen gerçekleştirir. Üçü de farklı. (Öğretmen yetiştiren) okullarda öğretmen adayı yetiştirilir, mesleğe atılanlar geliştirilir. Bir de olgunlaştırmak ve ustalaştırmak vardır. Bugünün gerçeği, öğretmenin bu üç unsuru dikkate almasıdır (Erdoğan, 2015, s. 27-35).

1.4. Etkileşimli Sınıf Ortamı Sağlayabilecek Uygulama Örnekleri

Öğrencilere etkileşimli sınıf ortamı sunabilmek için neler yapılabilir?

Öğrenen özerkliği anlayışı içerisinde etkileşimli sınıf ortamlarının tasarlanması ve uygulanması öğrencilerin üstün ve zayıf yönlerini keşfetmelerine, sahip oldukları ilgi ve yeteneklerini sergilemelerine fırsat veren uygulamalardır. Öğrencilerin öğrenen özerkliğine dayalı ortamlarda gelişimlerini sağlayacak fırsatlar sunan etkileşimli öğreşme¹ etkinlikleri büyük önem taşımaktadır. Fikir vermesi açısından öğreşme süreçlerinde gerçekleştirilebilecek sınıf içi etkileşimli öğrenme etkinliklerine birkaç örnek aşağıda sıralanmıştır:

- Kitap okuma, paylaşma ve dönüşüm saati uygulaması,
- Karakter eğitimi uygulamaları,
- Diyalog, triolog, skeç, fıkra, piyes vb. metni yazma ve canlandırma uygulamaları,
- Şiir saati uygulaması: Kitap okuma, paylaşma saati ile birer hafta dönüşümlü gerçekleştirilebilecek seçme şiir saati uygulaması. Öğrencileri seçip getirdiği şiirleri sınıfa okumaları ve seçilen şiirlerin şiir defterlerine dikte ettirilmesi.
- Sosyal gelişim amaçlı uygulamalarla ilgili canlandırmalar (hasta ziyareti, tanışma tanıştırma, yaşlı kişileri ziyaret ve sohbet vb. canlandırmalar),
- Sınıf için oyunlar (kulaktan kulağa vb.)...

Etkileşimli sınıf ortamı oluşturmada amaç öğrencilerin birbirleriyle iletişimlerini geliştirmek olduğu için o dersin konularıyla ilgili olması gerekmeyebilir. Aşağıda, C. Çaylı adlı Türkçe öğretmenin fırsat buldukça gerçekleştirdiği “Atık günü” adlı uygulaması öğrenciler arasında kaynaşmayı sağlayan ve iletişimi geliştiren güzel bir uygulama olarak değerlendirilmektedir:

Etkileşimli sınıf ortamına örnek olarak; programda herhangi bir aksaklığa neden olmayacak şekilde düzenlenecek ve eğitim öğretim yılı içerisinde birkaç kez tekrarlanacak bir “atık günü” uygulaması yapılabilir. “Atık günü” uygulamasının yapılacağı ders saati önceden planlanarak öğrencilere duyurulur. Öğrenciler belirlenen ders saatinde hazırlıklarını yapmış olarak okula gelirler. Bu sınıf içi etkileşim ortamının iki şartı vardır; ilki kullanılan malzemelerin tümünün öğrencilerin evlerinde ya da çevrelerinde bulunan temiz atıklardan oluşması, diğeri getirilen ürünlerin öğrenciler için tehlike teşkil etmemesidir. Öğrenciler kendileri için gereksiz ya da fazla olan malzemeleri, sınıf tahtasının önüne yerleştirilmiş bir masanın üzerine koyarlar, böylece malzeme eksikliği olan öğrenciler buradan ihtiyaçlarını tamamlarlar. Öğrenci, atık malzemeleriyle hayal dünyasında kurduğu her şeyi yapabilir. Ders saati sonunda ortaya çıkan ürünler sınıfta sergilenir, ardından öğrencilere teslim edilir.

¹ Öğrenme, öğretmenin öğretmesinden çok öğrencinin öğrenmesini temele alan fakat öğretmenin de öğrenen ortağı olduğu, öğretmenin öğrencilerle birlikte karşılıklı etkileşime dayalı yürütüp gerçekleştirdiği eğitim sürecidir.

Bu uygulama ile öğrenciler; çevreye karşı bilinçlenerek atık malzemeleri geri dönüştürmeyi öğrenir, hayal güçlerini kullanarak bir ürün ortaya çıkarmış olmanın verdiği özgüvenle kişilikleri olumlu olarak etkilenir. Ortak malzeme kullanımıyla da öğrenciler arasında paylaşım bilinci oluşur. “Atık günü” uygulamasındaki ders saatinde öğrenciler öğretmenleriyle alışkın oldukları etkileşimin dışında bir ilişki kurarlar. Ayrıca sınıf arkadaşlarıyla ders dışındaki iletişimlerine benzer şekilde diyalog kurmaya devam ederler; ancak öğrencilerin iletişimleri ders saati içinde ve öğretmen gözetiminde olduğu için öğrenciler olumlu tutum ve davranışlar gösterirler, bu olumlu tutum ve davranışlar yalnız sınıf ortamıyla sınırlı kalmayıp ders saati dışında da öğrenciler tarafından sergilenmeye devam edilir.

2. Sonuç ve Öneriler

2.1. Sonuç

Öğrenen özerkliğine fırsat veren öğrenme ortamlarında her öğrencinin sahip olduğu bilgiyi beceriye dönüştürebilmesi ve yeteneklerinin fark edilmesine ipucu olabilecek eğilimlerini ortaya koymasına fırsat yaratır.

Etkileşimli öğretimin en önemli avantajı, öğrencilere akranlarıyla birlikte hareket etme ve bu etkileşimli süreçte birlikte öğrenme ortamları sunmasıdır. Bilişim teknolojisinin kullanıldığı çoklu öğrenme ortamlarında öğrenciler videodan izlenen bir olay üzerinde beyin fırtınası yaparak, tartışarak, rol oynayarak, kısacası arkadaşlarıyla birlikte etkileşimli bir şekilde öğrenmeyi gerçekleştirirler. Etkinlik sonrası öğretmen öğrencilerin öğrendikleri bilgilerin kalıcılığı ve birtakım becerilerin geliştirilmesi için ders sonrası öğrencilere bütüncü görevler verir. Bu şekilde sürece etkin katılım fırsatı bulan ve tamamlayıcı etkinlikler gerçekleştiren öğrenciler yeteneklerini fark etme; bilişsel alan yanında duyuşsal alanla ilgili gelişim imkânı elde etme; etkileşim, paylaşım ve iletişim gibi sosyal becerileri kazanma, geliştirme ve sergileme şansını yakalamış olurlar. Bütün bu zihinsel, duyuşsal ve sosyal becerilerle donanımlı hâle gelen öğrenciler, kültürel duyarlık ve entelektüel bakış açısı da kazanmış olurlar.

Öğrenme ve öğretme sürecinde amaç ve kazanımları gerçekleştirmeye yönelik etkinliklere yer verilmesi ve öğrencilerin dilsel, bilişsel ve sosyal açılardan üst düzey becerileri kazanmalarını sağlayabilecek ortamların oluşturulması öğretmenin donanımlı olmasıyla doğrudan ilişkilidir (Göçer, 2013, s. 312). Etkileşimli sınıf ortamları ve öğrenen özerkliğinin bulunduğu sınıflarda öğrenciler; anlama, sıralama, sınıflama, sebep-sonuç ilişkisi kurabilme, kavrama, anlatma, iletişim, doğru karar verme, girişimcilik, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi dilsel, zihinsel ve sosyal beceriler kazanma ve geliştirme fırsatı bulmaktadırlar.

Türkiye’de öğretmenlerin öğrencilere özerklik desteği verilmesinin gerekli olduğunu düşündükleri ancak bu desteklere ilişkin davranışları daha az sergiledikleri, öğrencilerine orta düzey özerklik desteği ve orta düzey kontrol desteği sağladıkları görülmektedir (Güvenç, 2011; Oğuz, 2013; Sünbül ve diğerleri, 2003; Özkal &

Demirkol, 2014). Öğretim programlarında hedeflenen kazanımların öğrencilere kazandırılabilmesi için eğitimin lideri konumundaki öğretmenlerin öğrencilerine güvenmeleri ve öğrencilerine, başarabileceklerine dair bir inançla yaklaşmaları gerekmektedir. Eğitim ve öğrenme süreçlerinde öğrencilerin pasif alıcı rolünden aktif katılımcı rolüne geçmelerini sağlayacak ve öğrenci merkezli eğitim ortamlarını tasarlayıp uygulamalara taşıyacak bakış açısına ve donanıma sahip öğretmenlere ihtiyaç vardır.

Çintaş Yıldız'a (2015, s. 39) göre, etkileşimli öğretim stratejisiyle hazırlanan konuşma etkinlikleri öğrencilerin etkili konuşma becerilerini geliştirmektedir. Öğrencilerin aktif katılımcı olduğu etkileşimli sınıf ortamlarında öğrenciler sadece konuşma becerisi bakımından gelişim fırsatı bulmazlar, aynı zamanda diğer dil becerileriyle birlikte programda hedeflenen zihinsel ve sosyal becerileri de geliştirme şansını yakalamış olurlar. Bu yüzden, öğrencilerin derse etkin katılımları; soru sorma, sorulan soruya cevap verme, okunanı/dinlenenini anlama, yorumlama ve anlatma becerilerinin gelişimine uygun bir zemin özelliği taşımaktadır.

Diğer dersler gibi Türkçe dersinin kazanımları da öğretmen merkezli öğretimle değil, öğrenen özerkliğine dayalı, öğrenci merkezli ve öğrenenlerin sürecin her aşamasında etkin olduğu etkileşimli sınıf ortamlarında daha iyi kazandırılabilir.

2.2. Öneriler

Öğretmenler, öğrencileri donanımlı kılmak, sosyal beceri ve yetenek gelişimlerini sağlamak için öğrenme süreci etkinliklerini tüm sınıfın katılacağı tartışma ortamlarında öğrenci merkezli ve üzerinde durulan konu, olay, durum vb. ile ilgili olarak öğrencilerin zihinsel çağrışımlarını ve birikimlerini paylaşmalarına kapı aralayan etkileşimli öğrenme yaklaşımına uygun hareket etmelidirler.

Kaya & Kılıç Çakmak (2015, s. 344), bilişsel ve üstbilişsel strateji etkinliklerine yönelik yaptıkları araştırma sonucunda, 'etkinliklerin özellikle derse hazırlıklı gelme, konuları tekrar etme ve önbilgileri etkinleştirme açılarından öğrenmeye katkı sağladığını' belirtmişlerdir. Bu açıdan, öğrenen etkililiğini öne çıkaran beceri geliştirme amaçlı etkinliklere önem verilmelidir.

Türkçe eğitimde belirlenen kazanımlar dikkate alınarak gerçekleştirilen hedefe ulaşmak için öğrencileri öğrenme sürecinin her aşamasında etkin kılacak anlayışla hareket edilmeli; öğrenme süreçlerinde gerçekleştirilecek etkinlikler öğrenci merkezli ve etkileşimli sınıf iklimi oluşturacak şekilde tasarlanmalıdır.

Kaynakça

Barlas, F. (2012). *Balıkesir Üniversitesi Necatibey Eğitim Fakültesi İngilizce öğretmenliği anabilim dalı öğrencilerinin öğrenen özerkliği konusundaki görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Balıkesir Üniversitesi, Balıkesir.

- Bilgin, M. (2006). *Anlamdan anlatıma Türkçemiz* (2. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çintaş Yıldız, D. (2015). Etkileşimli öğretim stratejisinin Türkçe eğitimi anabilim dalı öğrencilerinin konuşma becerilerine etkisi. *Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 14-43.
- Durak Ügüten, S. (2015). Öğrenen özerkliği (ss. 467-482), *Dil öğretimi* (Editör: N. Bekleyen). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Eker, D. N. (2010). *Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde öğrenen özerkliği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Erdoğan, İ. (2015). Gelenek ve gelecek ikileminde öğretmen olmak: Metakognitif bir bakış, *Geleceğin Öğretmeni Temalı XIV. Geleneksel Eğitim Sempozyumu* (29-31 Ocak 2015, Antalya) içinde (s. 27-37). İstanbul: Türkiye Özel Okullar Derneği Yayınları.
- Eren, İ. (2015). *Ortaokul İngilizce öğretmenlerinin öğrencilerde öğrenen özerkliği geliştirmeye yönelik görüşlerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sütçü İmam Üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Göçer, A. (2013). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde görevlendirilecek öğretim elemanlarının göreve hazır bulunuşluk durumlarının değerlendirilmesi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(5), 309-326.
- Gömlüksiz, M. N. (2000). Yabancı dil öğretiminde kullanılan yöntemler ve yöntem sorunu. *Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 5, 253-264.
- Gönüllü, İ. (2015). Tıp eğitiminde metabilişin önemi. *Tıp Eğitimi Dünyası*, 43, 5-12.
- Güvenç, H. (2011). Sınıf öğretmenlerinin özerklik destekleri ve mesleki özyeterlik algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 17(1), 99-116.
- Hamzadayı, E. (2010). Yapılandırmacı öğrenme kuramının anadili öğretimi açısından işlevselliği. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 31-48.
- Herreid, C. F. & Schiller, N. A. (2013). Case studies and the flipped classroom. *Journal of College Science Teaching*, 42(5), 62-66.
- Kaya, S. & Kılıç Çakmak, E. (2015). Öğretim tasarımı dersinde uygulanan bilişsel ve üstbilişsel strateji etkinliklerine yönelik öğretmen adaylarının görüşleri. *Eğitim ve Bilim*, 40(181), 329-347.
- Koç, G. (2006). Yapılandırmacı sınıflarda öğretmen-öğrenen rolleri ve etkileşim sistemi. *Eğilim ve Bilim*, 142, 56-64.
- MEB (2015). Öğrenci merkezli eğitim uygulama modeli (ÖME). <http://yegitek.meb.gov.tr/earged/arasayfa.php?g=70> adresinden 02.12.2015 tarihinde alınmıştır.
- Oğuz, A. (2013). Öğretmenlerin öğrenen özerkliğinin desteklenmesine ilişkin görüşleri. *International Journal of Human Sciences*, 10(1), 1273-1297.
- Oktar Ergür, D. (2010). Öğrenen özerkliğinin kazandırılmasında öğretmenin rolü. *International Conference on New Trends in Education and Their Implications* (11-13 November) içinde (s. 354-359). Antalya.

- Özkal, N. & Demirkol, A. Y. (2014). Öğrenen özerkliğinin desteklenmesinin gerekliliğine ve sergilenmesine ilişkin öğretmen görüşleri. *NWSA-Education Sciences*, 9(3), 293-310.
- Sünbül, A. M., Kesici, Ş., Üre, Ö. & Bozgeyikli, H. (2003). Öğrencileri motive etme ölçeğinin geçerliği ve güvenirliği. *VII. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi*. Malatya: İnönü Üniversitesi.

Extended Abstract

The primary purpose of education is to prepare students for life discovering and developing their interests and abilities with the best parts of the development environment and processes. The aim of the Turkish education should be prepared to individuals an upper class, an upper education institution and life as equipped gaining basic linguistic skills understanding and narration in the class level and in particular including communication skills by providing in many mental, linguistic and social skills. To achieve these goals is of great importance to pay attention to individual differences of students, keeping the forefront of learner autonomy and ensuring interaction between students and the design of interactive classroom learning and implementation environment based on learner autonomy in Turkish course.

Designed for students to gain considering targeted acquisitions students takes place and learning environment at the center of the training. Student-centered education at primary goal is to understand the target audience and explain to gain skills and develop. Reading comprehension / listening comprehension and development of writing competence is working on the process progresses n language education formed on understanding and explaining skills. In that case individual / students must be reached a certain level of language proficiency before anything else gaining some qualifications to prepare for life.

It is important information to use in daily life skills rather than individuals having knowledge.

Autonomy mentioned understandable student-centered learning environment in language teaching.

In language teaching student-centered learning environment is well known that the creation of this basic principle is effective: Learning effectiveness, responsibility, sharing, and so on. skills and learners to plan their learning, monitoring and evaluation and the use of appropriate language.

There are some roles of the teacher and student autonomy in learning process. It is the main determinant the student s ability to act autonomously in the manner approach in which the implementation of the teacher. In other words, it is directly related students to take responsibility in the event, as long as they can effectively participate in the self-confidence, and classroom climate created by the ground of the teachers.

Learning as it is seen individual and social activity constructivist learning approach.

Many of the strategies -Strategy are different from each other, planning the implementation of the teaching process.- focuses for social interaction (teacher-student, student-to-real-life situations, student-student).

Interactive learning environment offers opportunities as long as actively participate in and organize their own learning environment for students. Students who support them in their development by entering into interaction with friends.

Major role to play teachers in interactive learning environments:

- to identify issues,
- to set up groups,
- ensure effective and efficient use of time,
- open and provide clear guidelines etc. can be ordered to take part in learning activities with students as partners if needed.

Cooperative learning is one of the methods used in the context of interactive teaching strategies. Students participate in collective work; problem-solving to deal with, participates in brainstorming activity, discuss mutual issues and explain to each other, tried to solve the problem of mutual support and a sense of individual responsibility etc. activities in active and collaborative learning.

What can be done to provide an interactive classroom environment for students?

Design and implementation of interactive classroom in the understanding of learner autonomy opportunities that application to the students to discover their advantages and disadvantages, demonstrate that they have interests and talents.

It is of great importance interactive learning activities that offering will provide opportunities for the development environment based on the autonomy of student learning.

A few examples of interactive learning in the classroom learning process can be performed in terms of give an idea the activities listed below:

- reading, sharing and conversion time of application of book,
- character education applications,
- dialogue, triologue, sketches, jokes, plays and so on. text writing and animation applications,

- Poetry savings time: reading books, poetry selection can be performed for a week, alternating with their time clock application. Students read poetry class and brought dictated to select the selected poems poetry book.
- Applications and animations for social development (patient visits, dating to introduce, visiting elderly people and chat etc. Animations),
- Classroom games (from ear to ear etc.) ...

It must be designed student-centered environment students of some competencies to achieve the lenders equipped and targeted acquisitions in education.

Teacher is a guide showing the way to the progress of the event not doing the job role acting belief that students can succeed in student-centered learning environment design. Activities are the students who perform and get results. This situation brings learner autonomy agenda as a decisive factor in the operation of student-centered environment.